

CONTACT

BLAD

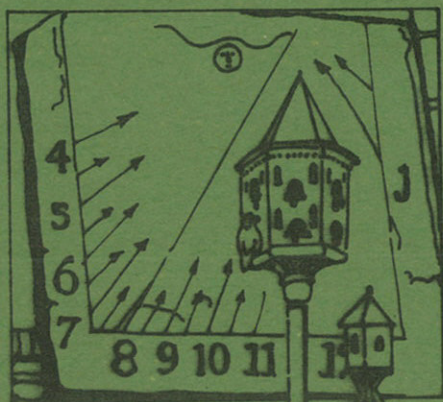
Historische Vereniging

Barendrecht

6e Jaargang nr. 20

september 1984

Adres Historische Vereniging Barendrecht:

2e Barendrechtseweg 181, 2991 GK Barendrecht

Telefoon: 01806 - 18142

+::+::+::+::+

BESTUUR

- Hr. G. van der Schoor - voorzitter
Rijnstraat 17
tel. 13200
- Mw. J.W.E. Kouw - secretaris
Singel 32
tel. 16059
- Hr. C.J.A. Volgering - penningmeester
Alsemhof 4
tel. 15768
- Hr. P. van Bergeijk - lid
Ziedewijdsedijk 59
tel. 12252
- Hr. W.M. Groenenboom - lid
Voordijk 267
tel. 12617
- Hr. J.H. Kleinschmidt - lid
Mr. Thorbeckestraat 33
tel. 13349
- Hr. A.M. Overwater - lid
Jaagpad 65
tel. 12152

+::+::+::+::+

REDACTIE

- Mw. G.M.H. Eijkenaar-van der Haak - Mw. J.W.E. Kouw
Wilhelminastraat 19 Singel 32
tel. 12110 tel. 16059

Illustraties: Mw. H.A. Plomp-Monshouwer
Develsluis 6, Heerjansdam
tel. 01857 - 1923

- Hr. J.M.J. Tieman - Hr. H. van Herwerden
Vlietweg 12 1e Barendrechtseweg 136
tel. 14103 tel. 12789

+::+::+::+::+

VAN DE REDACTIE

De omvang van dit septembernummer is van iets kleinere omvang dan U de laatste tijd van ons gewend bent. Het is daarentegen wel een echt "bedelnummer" geworden, want de ene na de andere oproep aan onze leden om hulp bij diverszaken vindt U op de bladzijden 3, 4 e.v., 18.

Over onze belangrijkste aanwinst van het laatste kwartaal, de verwerving van de documenten van de heer Schop, hebben de meesten van U reeds gelezen in De Schakel. Voor diegenen onder U die De Schakel niet lezen, wordt dit artikel, hier en daar ingekort, herhaald op blz. 4 e.v.

Dat in vroeger eeuwen ook Barendrechtters met het gerecht in aanraking zijn geweest en "publijck gegeeselt en gebrantmerckt" zijn, alsmede "op het schavot te pronck gestaen" hebben, verhaalt de heer A.M. Overwater op blz. 8 e.v.

De heer Van Herwerden voert U in "Naar aanleiding van" via het Noodsignaal om ruimte naar een koe die een haas vangt, en eindigt bij de Nederlandse taal, en dit alles op blz. 12.

Kleine cultuurhistorische elementen - wat zijn dit en wat doen we er mee? Zie hiervoor blz. 14.

BESTUURSMEEDEDELINGEN

EEN TUSSENOPLOSSING VOOR ONS RUIMTEGEBREK?

U herinnert zich wellicht het stukje in ons vorige Contactblad over het ruimtegebrek van onze vereniging. Het mag gewoon onhoudbaar worden genoemd.

De redacteur van De Schakel, eveneens lid van de Historische Vereniging, en derhalve ook lezer van ons

blad, was zo attent dit probleem nog meer bekendheid te geven.

Er kwamen drie reacties binnen. De ene bleek niet uitvoerbaar en de tweede was ons twee jaar geleden ook al aangeboden. Dat we er destijds niet verder op ingingen, kwam doordat de gemeente ons Dorpsstraat 3 in het vooruitzicht stelde. Zoals bekend is hierop voorlopig geen zicht. In ieder geval is wel gebleken, dat het gemeentebestuur ons goedgezind is en ons een (veel) grotere ruimte toewenst; we blijven hopen, dat deze wens eens in vervulling gaat.

Een historische vereniging moet in de gelegenheid zijn, al is het niet permanent, dan toch van tijd tot tijd haar bezit, althans delen ervan, te kunnen tonen, anders verminderen het interesse en de bijdragen in de vorm van belangrijke voorwerpen.

Met de derde reactie nu kan de mogelijkheid van expositie werkelijkheid worden. Er is de vereniging een gedeelte van de kelder in het voormalige Groene Kruisgebouw, Singel 32, aangeboden. De ruimte heeft een inhoud van $+ 81 \text{ m}^3$ en is dus zeker geschikt te maken voor het inrichten van deeltentoonstellingen. We hebben het aanbod daarom in principe graag aanvaard.

Voor zover ons bekend is er nog nooit een tentoonstelling gehouden; wel heeft het Kreatief Werkhuis hier, kort na de oprichting, diverse cursussen gegeven. Dit duurde twee seizoenen, toen kregen ze een eigen behuizing. Zullen we wensen, dat het nu weer zo gaat?

Er zijn echter nog een paar kleinigheden. Voor wij U netjes kunnen ontvangen en al wat de burgers geschonken hebben op verantwoorde wijze kunnen tonen, moet eerst nog het een en ander gebeuren. De stenen muren moeten hier en daar worden geëgaliseerd alvorens ze een verfje kunnen krijgen; ook de verf op het houtwerk heeft een opfrissertje nodig. Vervolgens gaan we met de eigenaresse overleggen wat we kunnen plaatsen en nodig hebben aan tafels, stellingen, planken, enz. Als dat achter de rug is dient de verlichting te worden aangepast.

Omdat bejaarden ons even welkom zijn als jeugdigen, zou

het prettig zijn, indien het toegangspad aan de zijkant van het huis gemakkelijker begaanbaar wordt gemaakt; hiervoor zou de hulp van een stratemaker zeer op prijs worden gesteld.

WIE VAN ONZE LEDEN WIL MEEHELPEM, zodat Uw Historische Vereniging, ondanks ruimtegebrek, straks jong en oud haar gevarieerde collectie kan tonen. U kunt zich opgeven bij mevrouw J.W.E. Kouw, tel. 01806 - 16059. Hoe eerder de klus geklaard wordt, des te vlugger kunnen we U uitnodigen voor onze eerste deelexpositie in deze ruimte.

Uw voorzitter
G. van der Schoor.

NIEUWE LEDEN

Sinds juni hebben zich zes nieuwe leden gemeld. Helaas zijn vier leden overleden; één heeft bedankt, zodat ook dit kwartaal het ledenaantal slechts met één omhoog ging: 259.

juni 1984:	N. Kooistra	Barendrecht
"	: mw. J.T. Ligthart-Klootwijk	"
juli	: mw. M. Dekker	"
"	: A. de Koning	Ridderkerk
3 augustus	: F. Markus	Barendrecht
3 september:	A.H.M. Kayen	"

NIEUWE AANWINSTEN

Autoped, grasroller, prikslee, gietijzeren bankschroef pikhouwelen, 23 hekspijlen, dommekracht, sergeant, riethaak, 2 kruideniersmanden, paar leren vliegenierslaarzen, kwartslamp, kralen beugeltas, partij ansichten, kralen kraagjes e.d., oud-bruikbaar zeil, grote winkeltrommel, foto van smederij in Smitshoek (+ 60 jaar geleden genomen), kinder- en volwassen kleding, vierpitspetroleumstel, koker voor sigarenpijpje, 15 boeken W.O.

II, Verkade-album, oude pillen- en poederdoosjes, eierklutser, turven.

KOMT HET RIJKSARCHIEF NAAR BARENDRECHT?

Nou, niet het hele archief, maar wel praktisch alle gegevens die het Algemeen Rijksarchief te Den Haag over Barendrecht bezit. En met het oog op onze huidige behuizing gelukkig niet de originele documenten, maar al deze gegevens op fotokopie, foto en microfilm.

Dank zij prettig overleg met de familie Schop is Uw Historische Vereniging in het bezit gekomen van het historisch materiaal, dat hun op 1 mei j.l. overleden broer Johan de laatste zes jaar had aangeschaft. Het komt niet veel voor, dat een particulier zo'n uitgebreide verzameling vrijwel compleet in zijn bezit heeft. Het ontbreken is wat een keer door brand, maar vooral door waterschade in de loop der eeuwen is aangetast.

De doop-, trouw- en begraafgegevens op fotokopie van alle Barendrechters tussen ca. 1600 en 1812 hadden we bij zijn leven reeds overgenomen. Hij had zelf ongeveer 2 000 van die persoonsgegevens op losse kaartjes overgetypt, maar toen hij nieuwe documentatie van het Rijksarchief ontving, gaf hij daaraan zijn volle aandacht. Onder leiding van de heer A.M. Overwater zetten enkele anderen dit werk voort. We zijn de 10 000 reeds lang gepasseerd, maar het kan nog wel enkele jaren duren voordat het helemaal gereed is. Er wordt gestaag aan doorgewerkt. Is er iemand die wil meehelpen?

Landkaarten

Bij de nieuwe aanwinst bevinden zich o.a. zeventien foto's van originele oude landkaarten van onze omgeving. We voegen deze bij onze bestaande verzameling. Die omvat slechts enkele originele kaarten en enkele herdrukken, misschien tien op foto's en een aantal op fotokopie. Mocht een Uwer nog de een of andere kaart bezitten waarop ons eiland of een deel daarvan voorkomt: we houden ons graag aanbevolen.

Landkaarten zijn heel leerzaam, want zij kunnen ons bij

nauwkeurig bekijken en vergelijken een hele hoop vertellen over veranderingen in de loop der eeuwen.

Naar aanleiding van de oproep in De Schakel van j.l. 23 augustus, heeft zich reeds een aantal geïnteresseerden gemeld voor het bekijken en vergelijken van onze collectie.

Documentatie op foto's

Er bevinden zich bij de nieuwe aanwinst ook 73 foto's van diverse formaten. Hierop staan verleibrieven en regesten (samenvatting van een oorkonde) afgebeeld. We proberen deze intern overgetypt te krijgen en zo nodig vertaald en/of overgezet in ook voor leken leesbaar Nederlands. Dat voorkomt dat de foto's in de loop der jaren te veel in handen genomen behoeven te worden. Het gaat toch uiteindelijk om de tekst van het document. We hebben het vertrouwen, dat dit werk voor het eind van het jaar rond zal zijn. Per vandaag is de helft reeds in bewerking.

Microfilm

Het belangrijkste deel van de "erfenis" bestaat uit een flink aantal rollen met microfilm. Zes omvatten het z.g. Heerlijheidsarchief. Papieren van en over de drie

ambachtsheerlijkheden, waarvan ons dorp de voortzetting is. In 1923 heeft de toenmalige ambachtsheer J. de Kat deze documentatie vanaf 1264 tot 1850 aan het Rijksarchief ter bewaring gegeven. Op zestien fiches is het Rechterlijk- en Weeskamerarchief afgedrukt, en dan is er nog het Notarieel archief. Leef en leed, hogere en lagere politiek, zorgen en moeiten, armoede en rijkdom van Barendrecht gedurende zes eeuwen. Een schat aan documentatie!

Een solist werkt anders dan een historische vereniging. De heer Schop speurde naar bepaalde onderwerpen die hemzelf interesseerden. Ook op verzoek verschaftte hij bepaalde informatie. Geleidelijk aan kwam hij tot twee conclusies: de eerste was dat één persoon er nooit mee klaar zou komen; de tweede dat wil je het goed doen, je elk filmbeeld eerst letterlijk moet overnemen en daarna registreren op onderwerp. Op één document staan soms meerdere onderwerpen. Uitschrijven zo luidt

de vakterm. En transcriberen: overbrengen in heden-daags Nederlands.

De aanschaf van deze films is voor onze vereniging natuurlijk alleen verantwoord als we de mogelijkheid zien dat er mee wordt gewerkt; dat de documenten die er op staan afgedrukt, op eenvoudige wijze ter beschikking komen. Er is reeds een werkwijze uitgedacht, waarbij Uw medewerking voor minimaal twee uur per maand wordt gevraagd.

Drie personen kunnen een groepje vormen; waarbij men op zich neemt elke letter die op het leesscherm verschijnt nauwkeurig over te nemen.

Nu is er vermoedelijk niet één filmrol bij waarvan alle beelden direct zijn te lezen en over te nemen. Er kan Latijnse tekst tussen zitten, Frans uit de Napoleontische tijd, Oud-Nederlands, slecht handschrift, enz. In de wijde omgeving zijn er beslist anderen, die wat meer ervaring hebben met het ontcijferen van "onleesbare" stukken. We vertrouwen erop, dat die zich ook opgeven.

Verhalen

Er bevinden zich diverse verhalen tussen. Geschiedkundige, navrante, leuke, interessante, zeer droevige - allerhand, zoals het leven ze gaf en geeft. We hopen, dat zich nog eens een aantal mensen zal melden, die willen lezen wat is uitgeschreven, en om te zien of daarvan een kort verhaal is te maken.

Personen van 17 tot 97 jaar

Wil iedereen met enige interesse en een beetje geduld en doorzettingsvermogen op nr. 181 een briefje in de bus gooien, waarop hij of zij zich voor dit werk aanmeldt? Een aanmeldingsstrook vindt U op de laatste bladzijde van dit Contactblad.

Ook worden enkele thuyttypers(sters) gevraagd.
Niet-leden zijn eveneens van harte welkom!

Wilt U meer informatie? Even een telefoontje naar het verenigingshuis; maar in verband met vakantie graag na 20 oktober.

G. van der Schoor

CURSUS OUD SCHRIFT

Een van de uitschrijvers van de microtekst liet zich ontvallen: "Ik wil eigenlijk wel een cursus Oud schrift volgen".

Dat zette me aan het denken: het zou makkelijk zijn indien we zo'n cursus in Barendrecht konden organiseren. Bij verder voorlopig onderzoek bleek een onzer leden twee jaar geleden zo'n cursus in Rotterdam te hebben gevolgd. De tijdsduur was twaalf avonden.

Zijn er meer geïnteresseerden onder onze leden? Voor een cursus zijn op zijn minst tien liefhebbers vereist en maximaal vijftien.

Bij ons weten zijn er van onze ruim 250 leden nog geen tien die Oud schrift kunnen lezen. Vooral nu we zoveel prachtmateriaal in ons bezit hebben, zou het prettig zijn als er meerderen waren, die dit kunnen ontcijferen. Wanneer U de reacties hoort van enkele filmlezers, die pas begonnen zijn, dan zullen er ongetwijfeld wel meer geïnteresseerden zijn of komen.

U kunt zich opgeven bij onze secretaresse, tel. 01806 - 16059.

Komen er uit de leden geen tien, dan plaatsen we ook nog een oproep in De Schakel. Tot zo lang hebben de leden eerste keus.

De cursus kan o.i. niet eerder dan begin 1985 starten. Maar we gaan pas serieus praten met cursusleiders, zodra zeg maar, twaalf gegadigden zich voorlopig opgeven. En anders is er wellicht aansluiting bij Dordrecht of Rotterdam te organiseren, inclusief vervoer daarheen. Ook in deze wil de vereniging uiteraard als coördinator optreden.

G. van der Schoor

*Gedrukt verspreiden van de cursus wordt door
de vereniging zelf geregeld in de vorm van
een cursus voor de leden van de vereniging in de
vorm van een cursus voor de leden van de vereniging in de*

BARENDRECHTERS OP HET SCHAVOT IN 1706

In de doopboeken van Barendrecht vinden we dopen van buitenechtelijke kinderen gemerkt met een kruisje, met "onegt" of "onegt kint".

Soms wordt vermeld, dat de baker de kraamvrouw in haar barensnood onder ede liet verklaren, wie de vader van het kind was, maar in veel gevallen is de tekst van de doopakte niet anders dan bij kinderen van gehuwde ouders. Als regel was de straf voor de man en de ongehuwde vrouw, dat zij voor de kerkelijke autoriteiten moesten verschijnen om belijdenis van hun schuld te doen en dat zij daarna voor een bepaalde of onbepaalde tijd, afhankelijk van hun spijtbetuiging, werden uitgesloten van het bijwonen van het Heilig Avondmaal. Verdere straffen vinden we als regel in de kerkboeken niet genoemd.

Een bijzonder geval lezen we in een uitgebreide doopschrijving van het jaar 1706. Onder de doopakte werd de straf van beide overspeligen opgenomen, waardoor wij een stukje plaatselijke rechtsgeschiedenis leren kennen.

"den 7 februa- Is alhier gedoopt het kint, in Over-
spel gewonnen van Cornelis Ariense Welboren die zijn
egte vrou heeft weghgejaegt en Griet Carels Crom-
strijen, die haer man Cornelis Maertense Vaendrager
naer Oostindien is, hetwelcke door Jaepje Jans ten
doop gepresenteert zijnde, genaemt is Cornelis.
Dese Cornelis Ariense Welboren is niet langh hier-
nae tot Dordrecht publijck gegeeselt en gebrantmerckt
ende overspeelsel heeft doe mede op het schavot te
pronck gestaen, hij voor als zijn leven en sij voor
tien jaren uijt Holland gebannen" (1).

De straf van geseling, brandmerken en levenslange ver-
banning was in deze tijd de zwaarste straf buiten de
doodstraf. Waarom zo'n zware boetedoening voor Cornelis
Ariens? Was dit misschien omdat de echtgenoot buitens-
lands was?

Het leek de moeite waard, om in het gemeentearchief van
Dordrecht de processtukken in te zien, maar een onderzoek
aldaar leverde slechts de wetenschap op, dat er van deze
jaren geen gerechtelijke stukken bewaard zijn gebleven.

Als regel bemoeide de kerk zich met overspel van lidmaten en stelde hen "onder censuur". In dit geval vermelden de verslagen van de kerkeraad niets over de zaak. De verklaring zou kunnen zijn, dat de verbanning van Cornelis en Grietje een bemoeienis onmogelijk en onnodig maakte.

Andere vragen liggen voor de hand: wie waren deze Cornelis Ariense Welboren en Griet Carels Cromstrijen, hoe waren hun huwelijken, was er een voorgeschiedenis en hoe ging het hen verder?

Voor een deel kunnen we de antwoorden vinden met behulp van de doop-, trouw- en begraafboeken van Barendrecht.

De 23-jarige Cornelis Ariense Welboren trouwde, na zijn samenzijn met Grietje Cromstrijen in april 1705, op 26 juli van datzelfde jaar met de vijf jaar oudere Neeltje Cornelisse Bravenboer. We vonden van hen geen ondertrouw, maar wel op 11 juli 1705 van Neeltje Cornelisse Bravenboer en Cornelis Ariense Hordijck, die identiek bleek te zijn met onze Cornelis Welboren (2).

Cornelis Ariens Hordijck werd op 22 februari 1682 te Barendrecht gedoopt als zoon van Arijen Cornelisz Hordijck en Sara Jacobs Cuythaen. Deze ouders hadden een huwelijk, waarvan meer dan eens moeilijkheden bekend werden (2).

Het huwelijk van de jonge Cornelis schijnt evenmin erg gelukkig te zijn geweest, want volgens de doopakte van 1706 had hij zijn Neeltje toen al "weghgejaegt". Op grond van zijn straf van levenslange verbanning zouden we mogen verwachten, verder niets meer van hem te vernemen.

Levenslang was de verbanning echter beslist niet, want Cornelis kwam binnen vier jaar terug bij de vrouw, die hij verstoten had. Neeltje schijnt hem ondanks alles weer aanvaard te hebben. In 1710 werd hun dochter Neeltje geboren, die op 30 november gedoopt werd. We mogen aannemen, dat Cornelis Ariense Welboren op deze dag nog in leven was, omdat hij zonder bijzonderheden in de doopakte als vader vermeld staat. Hoewel er van hem geen overlijdensaangifte is in Oost of West Barendrecht, moet

Cornelis binnen drie weken na de doop zijn overleden. Op 20 december 1710 ging Neeltje Cornelis Bravenboer namelijk in ondertrouw met Job Reijerse. Deze was in 1683 gehuwd met Marijtje Hendricks Kooijman en sinds 1699 weduwnaar. Bij het huwelijk van Neeltje en Job op 11 januari 1711 werd zij vermeld als weduwe van Cornelis Ariense Welboren. Begin december van dat jaar kregen Neeltje en Job een zoon Reijer, die op 13 december gedoopt werd. Op dezelfde dag werd aangifte gedaan van het overlijden van Neeltje Cornelisse Bravenboer, wonende onder Carnisse. Nu lijkt het er op, dat Neeltjes tweede huwelijk maar van zeer korte duur is geweest, maar bij nader onderzoek zien we, dat deze Neeltje slechts zes weken oud was. Zij werd op 18 oktober 1711 gedoopt als dochter van Cornelis Cornelisse Bravenboer en Maeijcke Tobiasse.

Neeltje en Job Reijerse kregen in 1713 nog een dochter Marijtje en in 1718 een zoon Gerrit. Drie jaar later, op 24 mei 1721, werd het overlijden van Job Reijerse Comijs in Oost Barendrecht aangegeven. Van Neeltje Bravenboer weten we niet meer, dan dat zij op 9 april 1724 nog doopgetuige was in Barendrecht. Hun zoon Reijer Joppe Comijs trouwde eind 1738 en liet een jaar later zijn dochter dopen met de naam Neeltje.

Cornelis Maertens Vaendrager, later de echtgenoot van de ontrouwe Grietje, huwde voor het eerst in januari 1672 met Marijtje Abrahams van der Mees. We vinden haar het laatst vermeld als doopgetuige in april 1681.

Op 19 december 1683 hertrouwde Cornelis als weduwnaar met Aaltje Bouwen, een weduwe uit Zevenhuizen. Zij kregen drie kinderen, die werden geboren in de jaren 1685, 1686 en 1693. Op 29 april 1700 deed Cornelis Maertens aangifte van het overlijden van zijn vrouw Aaltje. In december van datzelfde jaar trouwde hij Grietje Carels Cromstrijen, ook genoemd Grietje Cornelis, weduwe van Bastiaan Ariense Niemantsverdriet. Op 1 januari 1702 werd hun zoon Maerten gedoopt en op 5 december 1703 hun zoon Bastiaan, maar bij die laatste doop was de vader reeds buitenslands, zoals we in het doopboek lezen:

"de vader was weghgegaen en daernaer nae Oostindien gevaren."

Of dit weggaan wijst op huwelijksmoeilijkheden, is mogelijk, maar niet zeker.

Zeer waarschijnlijk is, dat Grietje haar echtgenoot anderhalf tot twee jaar niet gezien had, toen zij in april 1705 met Cornelis Ariense Welboren samen was. Mogelijk werd haar langdurig alleenzijn als verzachtende omstandigheid erkend bij de overwegingen van haar rechters, voor zij tot een vonnis kwamen.

Het "te pronck staen" op het schavot in Dordrecht, toen Cornelis Welboren gegeseld en gebrandmerkt werd, met haar verbanning van tien jaar was Grietjes boete voor huwelijksontrouw. De straf zal zeker de gewenste indruk hebben gemaakt op de vrouwen van andere zeevarenden. Van Grietje Cromstrijen lezen we verder geen bijzonderheden. Uit de beschikbare gegevens blijkt niet, wie er verder zorgde voor haar kinderen. Mogelijk nam zij hen mee buiten Holland, liet hen bij familie achter of werd in feite niet verbannen. Dat laatste is zelfs waarschijnlijk, als we zien hoe kort de "levenslange" verbanning van Cornelis Welboren was.

Van haar echtgenoot Cornelis Maertens Vaendrager is ons uit de registers niets met zekerheid bekend. Op 13 augustus 1743 werd in West Barendrecht aangifte gedaan van het overlijden van Cornelis Vaandrager, overleden onder Carnisse. Als deze identiek was met de zeevarende Cornelis Maertens uit ons verhaal, dan zou hij omstreeks negentig jaar zijn geweest.

Van de in 1706 gedoopte Cornelis is mij niet bekend, of hij de naam Vaandrager kreeg van de echtgenoot van zijn moeder. Van deze Cornelis Corneliszoon was in de Barendrechtse doop-, trouw- en begraafboeken niets met zekerheid te vinden onder de familienaam Vaandrager, evenmin als onder de familienaam van zijn natuurlijke vader Hordijk of Welboren. Mogelijk werd hij verder vermeld als Cornelis Cornelisz, maar met dit patronym waren er velen in Barendrecht.

=====

- (1) Lijfstraffen werden in 1854 afgeschaft, maar het geselen pas in 1870, gelijk met de doodstraf.
- (2) Volgens inlichting van ons lid L.W. Hordijk te Brielle.

A.M. Overwater

NAAR AANLEIDING VAN ... EEN NOODSIGNAAL

De Schakel van 26-7-1984 gaf zijn voorpagina-artikel het opschrift mee: Ruimtenood Historische Vereniging onhoudbaar. Aanleiding tot dit artikel was het in het vorige Contactblad opgenomen dringend beroep van onze voorzitter op de leden, mee te denken over een oplossing van het ruimteprobleem. Waar het Contactblad een toch maar beperkte lezerskring onder ogen komt, mag het desbetreffende Schakel-artikel als zeer welkome uitbreiding van die kring gelden. Ook vanaf deze plaats een woord van dank voor dit aldus wijder verspreide signaal.

Er zullen wel meerderen geweest zijn die na lezing gedacht hebben: "Men kan niet weten hoe een koe een haas vangt".

De vrij oude tot mijn beschikking staande uitgave "Nederlandsche Spreekwoorden en Gezegden (2e druk, 1906), verklaard door Dr. F.A. Stoett", bevat bij dit spreekwoord de volgende toevoeging:

"... men kan niet weten, hoe iets heel onwaarschijnlijk toch gebeurt".

Bestuur, moed houden! Nog daargelaten of U wel met zo'n onwaarschijnlijke zaak bezig bent.

Stoett nam bovendien nog een voetnoot op. En de inhoud daarvan is te fraai, fraai om meer dan één reden, om U die te onthouden. Letterlijk schrijf ik over:

"Als bewijs dat het inderdaad wel eens gebeurt, diene het volgende bericht, voorkomende in het Nieuws van den Dag, 6 Oct. 1898, 2e bld, blz. 6:

Men kan nooit weten hoe eene koe nog eens een haas vangt.

In een perceel weiland te Tjerkwerd, bij Workum, is het gebeurd. Daar heeft, naar de Ned. Jager meldt, eene koe van den landbouwer S. Ketelaar een haas gevangen. Het dier werd door het rund in het leger verrast, kreeg een ferm tik met een der hoeven en werd vervolgens op de horens genomen. Toen bemerkte de knecht des landbouwers de vreemde jacht en haastte zich het haasje prijs te verklaren".

Fraai vanwege het merkwaardige verhaal. Met enige fantasie zou je je kunnen voorstellen dat zoiets niet alleen op de Friese klei, maar ook op die van de Hollands-

Zeeuwse Delta had plaatgevonden, bijvoorbeeld langs Voor- of Middeldijk of elders, waar dan ook, in de pol-
der.

Terzijde: Er moet vanuit landbouw of ambacht in onze eigen gemeente of naaste omgeving toch ook wel wat te vertellen zijn? Waar zitten de verhalen? Zelf meegemaakt of als overlevering aangereikt?

De vertegenwoordigers van de generatie(s) die het voorrecht van het schemeruur nog hebben gekend worden schaarser. Schemeruur, dat bij uitstek geschikte moment bij het korten der dagen om te luisteren naar "wat lang geleden was gebeurd".

Op haar beurt een signaal van de redactie, die zich verantwoordelijk weet voor het vastleggen van historische waarden van niet-stoffelijke aard.

Fraai van vorm. Dit eenvoudige kranten-, pardon courantenberichtje verraaft een evenwichtig taalgebruik dat wij thans zo vaak ontberen. Evenwichtig taalgebruik dat bij de lezers onderscheidingsvermogen als vanzelf aanwezig acht.

Fraai ten slotte als voorbeeld van de wijze waarop zij die, zeg maar, in het eerste kwart van deze eeuw zijn geboren, Nederlands leerden schrijven.

Speelt hier voor mij een stukje nostalgie mee? Dat is aan U ter beoordeling. Graag geef ik de ervaring door dat ik er op school de grootste moeite mee had; desondanks toch wel zoveel schrijfvaardigheid mee kreeg - ik kan moeilijk om het woord "taaldiscipline" heen - dat ik er "in de school van het leven", en die begon voor mij vroeg, op kon voortbouwen.

Met gepast respect voor de leden van ons bestuur wil ik toch de woorden "... op de horens genomen" ook op hen toepassen. Immers zij staan er steeds weer voor een aantal zaken rond te krijgen, ook die van het ruimteprobleem. Handreiking van harte aanbevolen, in eerste instantie door het meedenken van de leden. Meedenken ook naar aanleiding van ... dit N O O D S I G N A A L .

H. van Herwerden

P.S. Na de lovende woorden, gewijd aan het taalonderwijs in mijn jeugdjaren zou ik een aanmerking op bovenstaand proza, beslist waarderen.

VAN DER GIJP BARENDREGT II

Op het artikel over deze familienaam in het Contactblad van maart 1984 ontving ik enkele reacties, waarbij één van ons lid, de heer P. van Vliet, die vele jaren voor het Landadministratiekantoor Van der Gijp Barendregt B.V. te Dordrecht werkte.

Volgens zijn inlichtingen was de zoon van burgemeester Van der Gijp Barendregt, Jan Gerard, geen rentmeester, maar hoogheemraad van de Zwijndrechtse Waard.

Jan Gerard Sr., geboren 1889, werd opgevolgd door zijn zoons Eliza, geboren 1914, en Jan Gerard Jr., geboren 1923, die eerst gedurende ongeveer vijf jaar met hun vader een maatschap vormden. Sedert 1978 staat Jan Gerard van der Gijp Barendregt alleen aan het hoofd van de B.V. Twee jongere generaties zullen mogelijk in de toekomst het kantoor onder de dubbele familienaam voortzetten.

A.M. Overwater

KLEINE CULTUURHISTORISCHE ELEMENTEN IN HET LANDSCHAP

"Kleine cultuurhistorische elementen", waarschijnlijk voor vele lezers, evenals het voor mij was, een onbekend begrip. Wat zijn dit voor elementen?

In een omschrijving afkomstig van de Stichting Natuur- en Landschapsbeheer Zuid-Holland lezen we dat het hier gaat om voorwerpen, die bijvoorbeeld behoren bij een:

boerderij: hek, waterpomp, waterput;
kerk : klok, kruis, duivelsrooster.

Deze voorwerpen (elementen) vallen niet zelfstandig onder de monumentenwet, en hebben toch vaak een cultuurhistorische waarde. Ze vallen tussen wal en schip, omdat middelen en mogelijkheden voor de instandhouding ontbreken c.q. onvoldoende zijn. De voorkeur verdienen de elementen, die:

- uniek zijn;
- geen wettelijk beschermde status hebben;
- klein van omvang zijn;
- geen aandacht krijgen van organisaties, overheden en dergelijke;
- in particuliere handen zijn.

De ouderdom van het element is niet bepalend.

Wat is nu de bedoeling van het bovenstaande? Wel, de Historische Vereniging zou graag een lijst samenstellen van de nog in ons dorp voorkomende "kleine cultuurhistorische elementen". We laten hierbij welbewust de aanduiding "in het landschap" weg, omdat wij eveneens graag een opgave zouden hebben van zaken die zich aan huizen, boerderijen, enz. bevinden; bijvoorbeeld gedenksteden, snijramen, levensbomen.

Ons voorstel is: wanneer U eens een wandeling, fiets-tocht of autorit maakt, noteert U dan eens wat U ziet en waarvan U denkt, dat is de moeite waard om behoeft te worden voor verval of dat is wel iets bijzonders aan dat huis, boerderij of kerk.

Misschien bevindt zich in Uw naaste omgeving wel een element dat het vermelden waard is of bent U zelf in het bezit van iets.

Om U een verdere indruk te geven van de elementen waar-om het hier gaat wordt op de volgende bladzijden een door de Stichting Natuur- en Landschapsbeheer verstrekt overzicht gegeven. Hierbij is een functionele typering toegepast, die uitgaat van een aantal hoofdfuncties. Tevens wordt een onderscheid gemaakt in:

- een zelfstandige eenheid;
- samenstellende onderdelen van zelfstandige eenheid;
- zelfstandige elementen.

Voor U is de opsomming in de dik omrande kolom van belang.

Het verzoek is nu, maakt U s.v.p. een lijst(je) van elementen die U aantreft; al zijn het er maar twee, schrijf ze op en vermeld tevens de naam van het element en de plaats waar U het aantroft. En wanneer U dan zo vriendelijk wilt zijn Uw lijst op Singel 32 in de bus te stoppen, dan kunnen we aan de slag om een inventarisatie te maken van hetgeen nog in ons dorp aanwezig is.

De aanleiding tot ons verzoek was een aankondiging van vorgenoemde stichting van een studiedag "Bescherming en behoud van kleine cultuurhistorische elementen in het

Hoofdfuncties	Zelfstandige eenheid
1. Agrarisch	Boerderij
2. Nijverheid	Steenoven lijnbaan eendenkooi molen (water-, ros-, getijde-)
3. Militair	Burcht, schans, belegerings- werk, fort, kasteel
4. Politiek/juridisch	Gerechtsplaats rechthuis, tolhuis
5. Religieus	Kapel, kerk
6. Verkeer, vervoer	
7. Waterstaat	Dijk (schaar-, ban-, slaper-), dam, gracht, kanaal, kade, molengang
8. Aankleding	Landgoed

Samenstellende onderdelen van zelfstandige eenheid	Zelfstandige elementen
Bleekhuisje, bakhuisje, drinkput, boenhok, huisterp, hooiberg, schuur, tuinhuis- je, tuin, schaapskooi	Hek (ijzerwerk)/heining/ schutting, waterstoep (-paal, -hek), koof, ge- vlochten hek, waterpomp, -put, w.c. (buitentoilet), voetschraper, windroos
Stoof bijenstal kooikershuisje molenkolk, molenstomp, zo- merhuisje, hooiberg, molen- belt, overslagplaats	
Bastion, bolwerk, gracht, bunker, motte, ruïne, vluchtheuvel	Poort, toegangshek
Ban-, gerechts-, schand- paal (kaak) wachthuis	Grenspaal, grenssteen tolhek, aanplakbord, tarie- venbord, herdenkingsboom met hek er omheen
Kerkepad, kerkhof	Klok, kruis, duivelsroos- ter
Spoordijk, trambaan, sta- tion, brug (vaste, stenen, draai-, ophaal-, wip-, gier-), rolponten, veer- huis, veer, wachthuisje, (bus, tram e.d.), jaagpad, pad, plein, boothuis, over- haal (houten) verlaat	Schampsteen, wegwijzer, wegkruis, straatlantaarn, rollepaal, tarievenbord, paddestoel, bestratingen, hoogspanningspaal
Keer-, uitwateringssluiss, watertoren, gemaal, vuurto- ren	Wal, waterpeilmerk, vloed- merken, brug- of kadeleu- ning, krib
Belvédère, doolhof, grot, kruidentuin, orangerie, schuur, theekoepel, ijs- kelder	Beeld, vaas, zonnewijzer, zuil, duiventil, hek (slan- ge)muur, klepbank, leugen-, poort, toegangshek, fontein, gevellantaarn, standbeeld, zwerfsteen, -kei

Zuid-Hollandse landschap" te houden in de Statenzaal van het Provinciehuis in Den Haag, op woensdag 21 november 1984. Wie hierover meer wil weten kan zich in verbinding stellen met de heer D. van den Dool, Postbus 558, 2800 AN Gouda, tel. 01820 - 24500.

Wilt U ons helpen? Dan bij voorbaat onze hartelijke dank voor Uw medewerking!

J.W.E. Kouw

BOEKENNIEUWS

Handleiding voor de beoefening van lokale en regionale geschiedenis, door W. Jappe Alberts en A.G. van der Steur, uitgever: Fibula van Dishoeck, Weesp; omvang: 226 pagina's geïllustreerd, paperback; formaat: 14,7 x 21,5 cm; prijs: f 32,50; ISBN: 90 228 3762 9

In 1968 verscheen bij bovengenoemde uitgeverij in de Fibulareeks het boekje "Handleiding voor de beoefening van lokale en regionale geschiedenis" door prof.dr. W. Jappe Alberts en A.G. van der Steur. Dit boekje is inmiddels verouderd en bovendien uitverkocht. De beoefening van de lokale en regionale geschiedenis verheugt zich echter in een steeds toenemende belangstelling, niet alleen bij vakhistorici, maar vooral bij de amateur. Daarom is nu een geheel herziene, sterk uitgebreide druk van dit boek verschenen.

Men vindt daarin een overzicht van de vele soorten bronnen, hun vindplaats en wijze van gebruik. Niet alleen de archiefstukken, kaarten en afbeeldingen komen ter sprake, maar ook het onderzoek ter plaatse, de wijze waarop een studie het beste kan worden opgezet en hoe de resultaten eventueel kunnen worden gepubliceerd. Een aparte bijlage geeft een nader uitgewerkt voorbeeld van een lokaal-historische studie, namelijk de bronnen en methoden voor het onderzoek naar de geschiedenis van een gebouw.

Verkrijgbaar bij de boekhandel.

Ja, ik doe mee.

Naam :

Adres:

Telefoon:

geeft zich hierbij voorlopig en vrijblijvend op voor het
uitschrijven van filmbeelden over de historie van Baren-
drecht.

Aan tijd heb ik beschikbaar:

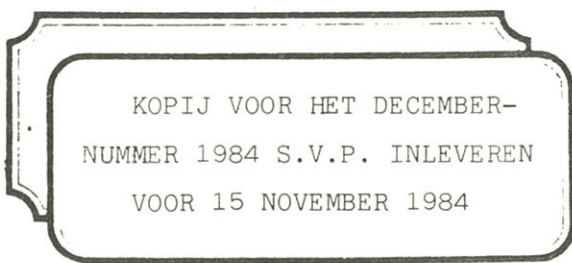
..... uur per week/maand^{*}

Ik ben in ieder geval verhinderd op de volgende dag(en):

.

Ik heb geen/wel^{*} ervaring in het uitschrijven van docu-
menten.

^{*}Doorhalen wat niet van toepassing is.

BEZICHTIGINGSTIJDEN VERZAMELINGEN

Rondleidingen in groepen van tien personen (voorlopig alleen op woensdagmiddag of woensdagavond).

S.V.P. telefonisch aanmelden vooraf op nr. 18142.

Bij geen gehoor:

voor woensdagmiddag bij de heer P. van Bergeijk,
tel. 12252

voor woensdagavond bij de heer A.G. van de Garde,
tel. 14423

+::+::+::+::+

CONTRIBUTIE

Minimaal f 13,50 per jaar. Het beschikbaar stellen van een extra bijdrage wordt zeer op prijs gesteld. Overmaken van de contributie kan geschieden op bankrekening

nr. 64.42.22.204 bij de Credit Lyonnais Bank Nederland te Barendrecht; gironummer van de bank: 16 87 126

of

op gironummer 25 30 926 t.n.v. de Historische Vereniging Barendrecht.

+::+::+::+::+

Contactpersoon WERKGROEP BODEMONDERZOEK:

Mw. H.A. Plomp-Monshouwer
Develsluis 6
Heerjansdam
tel. 01857 - 1923

Contactpersoon WERKGROEP GENEALOGIE:

Hr. A.M. Overwater
Jaagpad 65
Barendrecht
tel. 01806 - 12152

+::+::+::+::+

